

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۲/۲۵
تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۸/۲۹

پژوهش‌های مدیریت عمومی
سال یازدهم، شماره چهل و دوم، زمستان ۱۳۹۷
صفحه ۲۴۷-۲۷۰

Growth and Development Management in Iran, An Analysis of Growth Constraints; grounded theory Approach

Amin Akbarzadeh¹,*Mosayeb Pahlavani², Seyed Hossein Mirjalili³

- 1- Ph.D. Student of Economics, University of Sistan and Baluchestan,, Iran.
- 2- Associate Professor of Economics, University of Sistan and Baluchestan, Iran. pahlavani@eco.usb.ac.ir (Corresponding Author)
- 3- Associate Prof., Faculty of Economics, Institute for Humanities and Cultural Studies, Iran.

Received: 15/05/2018; Accepted: 20/11/2018

Abstract

In this research, using the HRV¹ approach and based on the growth diagnostics decision tree, we examined the limitations of Iran's economic growth during 1380 to 1395. The research methodology is grounded theory approach and benefited from open interview. According to the findings of this study, the weakness in financing is the main constraint for private sector investment and entrepreneurship in the country and determines the country's economic growth. The weakness in financing is due to a weakness in the banking system in Iran, which requires major reforms in the structure, laws and policies of the banks. Another weakness in the structure and functioning of the government which created this bottleneck. Strengthening foreign relations, reducing the risk of investment and developing advanced financing institutions can be very effective in this regard. The third factor of weakness in financing is also the flaws in the judicial system that should be monitored by a higher authority to resolve it.

Introduction

In 1355, Iran's economy experienced a high economic growth rate (16.2%). With the advent of revolutionary conditions in 1356 and after the outbreak of the war, the rate of economic growth declined sharply. Except for 1961-63, the economic growth rate was negative until the end of the war. During the post-war period, the rate of economic growth has been very fluctuating, from -9.6% to 14.3%. The most stable growth rate during the forty-year period of 1384 - 1386 was about 7%, and Iran's average economic growth for the forty years (1355-1375) was 2.9%. As long as the binding constraints for investment and

---

1-Hausman,Rodrik,Velasco (HRV)

production are not overcome, achieving economic stability and sustained growth of 8%, which is the target growth rate of the sixth plan, is not possible.

Case Study

Achieving a high economic growth rate is one of the most important goals of any economic system, which first needs to identify and resolve its binding constraint. This study examined the constraints of economic growth in the Islamic Republic of Iran.

Materials and methods

The research method is grounded theory. This method is carried out by deep interviews. According to the research question, first, the key points are collected and each point allocated a specific code. Then by comparing the codes, the codes which refer to a common aspect of the phenomenon take the title of a "concept". Then, few concepts establish a "category" and several categories are expressed in the form of a theory. In order to facilitate the movement in the evolutionary path of the researcher's theory, the data collection should move to the most relevant sources, in which case the data will be almost near the goal of the research. The result of the aggregation of coding is a general theory that could be generalized.

Discussion and results

According to the interviews, the most consensus is on funding constraints, which account for 46 % of interviews' votes. It means that this binding constraint has to be removed in order to speed up the country's economic growth. After funding 23 percent of marketers interviewed people as a country's binding constraints, 15 percent mentioned government failure, 8 percent pointed out human capital weakness, and 8 percent mentioned weak infrastructure. Meanwhile, none of the interviewed people considered the poor geography as the binding constraint to growth.

Looking at the studies that have been mentioned in the background, it is observed that Vietnam and Pakistan are similar to Iran in funding constraints. Peru and Mongolia's binding constraints are market failure, Georgia face government failure, Tunisia suffer from poor human capital, and Sri Lanka and Tajikistan, has weak Infrastructure like Iran.

Conclusion

According to the interviews, weakness in financing is due to weaknesses in the banking system of Iran, which requires major reforms in the structure, laws and policies of the banking system. Also, weakness in the structure and functioning of the government is another determinant of the bottleneck. Strengthening foreign relations, reducing the risk of investment and developing advanced financing institutions can be effective in removing it. The third factor of weakness in financing is also the flaws in the judicial system that should be monitored by a higher authority.

Key Word: Economic Growth, Growth Constraints, Iran's Economy, grounded theory, Growth diagnostics

مدیریت توسعه و رشد اقتصادی در ایران؛ تحلیلی بر تنگنای رشد با رویکرد داده بنیاد^۱

امین اکبرزاده* - دکتر مصیب پهلوانی** - دکتر سید حسین میر جلیلی***

چکیده

دستیابی به نرخ رشد اقتصادی بالا یکی از اهداف مهم هر نظام اقتصادی به شمار می‌رود که تحقق آن متضمن به کارگیری سیاست‌های مناسب اقتصادی در جهت بالا بردن رشد است. اما قبل از هر سیاست‌گذاری جدیدی باید محدودیت‌ها و تنگنایی که در مسیر وجود دارند شناسایی و رفع شوند تا مانع اثرگذاری سیاست‌های جدید نشوند. در این تحقیق با استفاده از رویکرد HRV^2 و بر اساس درخت تصمیم آسیب‌شناسی رشد، به بررسی محدودیت‌های رشد اقتصادی ایران طی سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۵ پرداخته شده است. روش تحقیق رویکرد مدیریتی داده بنیاد بوده و از مصاحبه باز استفاده شده است. بر اساس یافته‌های این تحقیق، ضعف در تأمین مالی، محدودیت اصلی سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و کارآفرینی کشور و تعیین کننده رشد اقتصادی کشور است. ضعف در تأمین مالی ناشی از ضعف در نظام بانکی کشور است که برای از بین بردن آن باید در ساختار، قوانین و سیاست‌های بانک‌ها اصلاحات اساسی صورت بگیرد. همچنین ضعف در ساختار و عملکرد دولت عامل دیگر به وجود آمدن این تنگنا است که تقویت روابط خارجی، کم کردن ریسک سرمایه‌گذاری و توسعه نهادهای پیشرفته تأمین مالی می‌تواند در رفع آن بسیار مؤثر واقع شود. عامل سوم ضعف در تأمین مالی نیز اشکالات نظام قضائی است که برای حل آن باید توسط یک نهاد بالاتری باید مورد نظارت قرار بگیرد.

واژه‌های کلیدی: رشد اقتصادی، تنگنای رشد، اقتصاد ایران، روش داده بنیاد، آسیب‌شناسی رشد

طبقه بندی JEL: N15، O40

۱- این مقاله مستخرج از پایان نامه دکتری است.

* دانشجوی دکتری علوم اقتصادی دانشگاه سیستان و بلوچستان

** نویسنده مسئول - دانشیار گروه اقتصاد دانشگاه سیستان و بلوچستان pahlavani@eco.usb.ac.ir

*** دانشیار اقتصاد، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

مقدمه و بیان مسئله

در مباحث مربوط به رشد و توسعه اقتصادی مسئله بی‌ثباتی اقتصادی جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص داده‌است. زیرا با درک صحیح و شناخت درست ماهیت و علل بی‌ثباتی می‌توان در جهت رفع یا هدایت آن به بخش‌هایی که اثرات جانبی کمتری به بار می‌آورد اقدامات موثری انجام داد. (Musavi, 2018)

در اقتصاد ایران به رغم این که برنامه‌ریزی توسعه سابقه‌ای نسبتاً طولانی داشته‌است، متأسفانه شاهد کم‌ترکی و رشد اقتصادی اندک در کشور بوده‌ایم در حالی که کشور ما از لحاظ منابع غنی، موقعیت جغرافیایی و الزامات رشد و توسعه اقتصادی، همواره جایگاه مناسبی در میان کشورها داشته‌است. (Hosseini, 2014)

نرخ رشد اقتصادی ایران طی چهار دهه گذشته از سال ۱۳۵۵ تا سال ۱۳۹۵ دچار رکود و رونق‌های بسیاری بوده که در نمودار زیر نشان داده شده‌است.

نمودار ۱: رشد اقتصادی ایران در چهل سال گذشته

منبع: (www.amar.org.ir)

در سال ۱۳۵۵، اقتصاد ایران نرخ رشد اقتصادی بالایی (۱۶.۲ درصد) را تجربه کرده‌است. با آغاز شرایط انقلابی در سال ۱۳۵۶ و پس از آن آغاز جنگ، نرخ رشد اقتصادی به شدت کاهش می‌یابد و به جز سال‌های ۱۳۶۱ تا ۱۳۶۳، نرخ رشد اقتصادی تا پایان جنگ منفی بوده‌است. در دوران پس از جنگ نیز، نرخ رشد اقتصادی بسیار پر نوسان ظاهر شده و از ۹/۶ - درصد تا ۱۴/۳ درصد را تجربه نموده‌است. بیشترین رشد پیوسته و کم نوسان اقتصاد ایران در طی این چهل سال در دوره ۱۳۸۶-۱۳۸۴ بوده که در حدود ۷ درصد و میانگین رشد اقتصادی ایران در دوره چهل ساله (۱۳۵۵-۱۳۹۵)، ۲.۹ درصد

بوده‌است. مادامی که تنگناها و موانع دست و پاگیر برای سرمایه‌گذاری و تولید، برطرف نشود، رسیدن به ثبات اقتصادی و رشد پایدار ۸ درصد که نرخ رشد هدف برنامه ششم است، ممکن الحصول نیست.

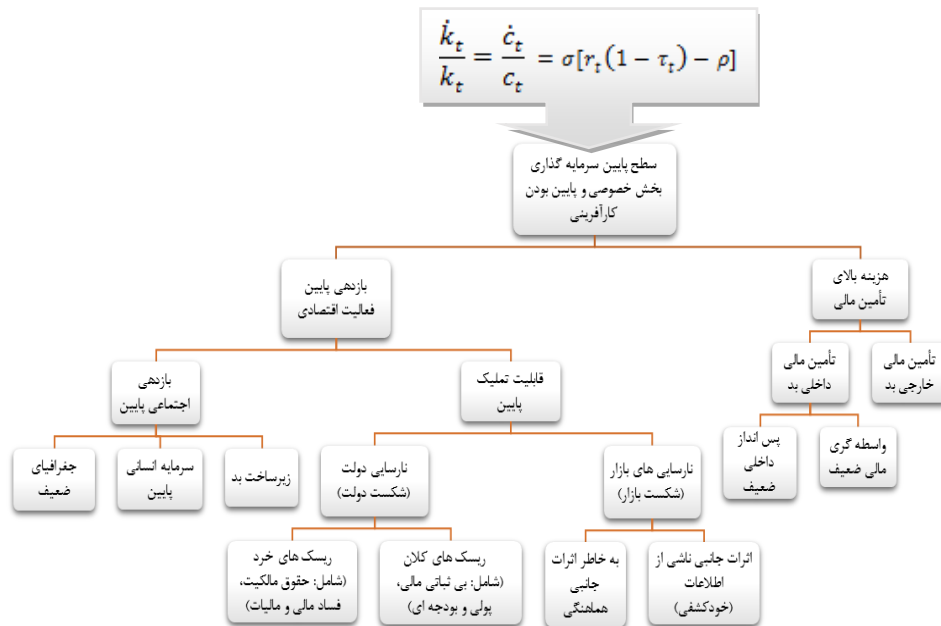
در مطالعات برنامه ششم، به تحلیل رشد اقتصادی چهار دهه گذشته پرداخته شده ولی تنگناهای رشد اقتصادی، شناسایی نشده و مغفول مانده‌است و درباره اینکه مشکل اصلی این متغیر کجا است بحثی نمی‌شود، لذا این مطالعات مشکلات رشد اقتصادی کشور را حل نمی‌کند.

۱. ادبیات نظری

در زمینه سیاست‌هایی که رشد اقتصادی را تضمین می‌کند، رودریک^۱ و هاسمن^۲، اقتصاددانان برجسته دانشگاه هاروارد، رهیافتی را در زمینه سیاست گذاری رشد اقتصادی معرفی کرده‌اند که در قالب «درخت تصمیم»^۳ به شناسایی مهمترین محدودیت‌هایی که در مسیر رشد اقتصادی وجود دارد می‌پردازد.

روش آسیب‌شناسی رشد هاسمن، رودریک و ولاسکو^۴ (۲۰۰۵) بر مبنای مدل رشد بهینه رمزی^۵ است و در آن «معادله اولر»^۶ نقطه شروع تحلیل محدودیت‌های دست و پاگیر رشد است. (Romer, 2012) این رابطه مهم‌ترین عواملی که در کوتاه مدت بر رشد اقتصادی تأثیرگذارند و در بلندمدت برای رسیدن به رشد پایدار اهمیت دارند، را در خود دارد. از آن جایی که سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و کارآفرینی، موتورهای اصلی رشد در هر کشوری هستند پایین بودن این دو به معنای پایین بودن رشد آن کشور است. به عبارت دیگر اگر عوامل پایین بودن این دو مورد، شناسایی شوند، موانع اصلی رشد کشور شناسایی شده‌اند: (Hausmann et al, 2005)

-
- 1- Rodrik
  - 2- Hausmann
  - 3- Decision tree method
  - 4- Velasco
  - 5- Ramsey
  - 6- Euler equation

شکل ۱: درخت تصمیم تشخیص تنگناهای رشد

منبع: (Hausmann et al, 2005)

الف- در صورتی که سطح پایین سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و کارآفرینی ناشی از هزینه بالای تأمین مالی باشد، آن نیز به نوبه خود ناشی از تأمین مالی داخلی بد یا تأمین مالی خارجی بد است. تأمین مالی داخلی بد نیز ناشی از پس انداز داخلی ضعیف یا واسطه‌گری مالی ضعیف است.

ب- در صورتی که سطح پایین سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و کارآفرینی ناشی از بازدهی پایین فعالیت اقتصادی باشد، دو حالت دارد؛ یا ناشی از بازدهی اجتماعی پایین است یا قابلیت تملیک پایین. علت بازدهی اجتماعی پایین، جغرافیای ضعیف، سرمایه انسانی پایین یا زیرساخت بد است و علت قابلیت تملیک پایین، نارسایی دولت یا نارسایی بازار است. اگر قابلیت تملیک پایین ناشی از نارسایی دولت باشد، آن هم به نوبه خود ناشی از ریسک‌های خرد یا ریسک‌های کلان است. اما اگر قابلیت تملیک پایین ناشی از نارسایی بازار باشد، به خاطر اثرات جانبی ناشی از اطلاعات (خودکشی) یا به خاطر اثرات جانبی همملتنگی است.

۲. پیشینه موضوع

رویکرد آسیب‌شناسی رشد با روش درخت تصمیم تا کنون در بیش از ۳۰ کشور مورد مطالعه قرار گرفته که در برخی از آن‌ها بانک جهانی مجری انجام آن بوده‌است. این که اقتصاددانان برجسته بانک جهانی از بین کلیه روش‌های پژوهش، به این روش پرداخته‌اند نشان‌دهنده اهمیت و مفید بودن این روش است. نتایج برخی مطالعاتی که با این روش انجام شده به شرح زیر است:

اینچوچینا^۱ و گوپتا^۲ (۲۰۰۷) در مقاله‌ای با عنوان «آسیب‌شناسی رشد برای انتقال منابع غنی اقتصادی: مطالعه موردی مغولستان» به شناسایی تنگناهای رشد اقتصادی مغولستان پرداخته‌اند. آن‌ها از تکنیک‌های مختلف کلان و خرد مانند مقایسه سطح کشورها و بنگاه‌ها و تحلیل سری زمانی استفاده کرده‌اند. نتایج آنها در یافتن تنگناهای رشد بدین قرار است: «بازدهی پایین سرمایه‌گذاری خصوصی، ناشی از خدمات حمل و نقل پر هزینه و غیر قابل اتکاء، رویه‌های حمل و نقل طولانی و پیچیده و فساد مالی در حال رشد است.»

هاسمن و دیگران (۲۰۰۸) در مقاله‌ای تحت عنوان «آسیب‌شناسی رشد در پرو» به شناسایی تنگناهای رشد پرو در سال‌های ۱۹۷۰ تا ۲۰۰۰ پرداخته‌اند. آن‌ها در تحقیق خود از روش تحلیل نمودار و مقایسه سطح کشورها استفاده کرده‌اند. یافته‌های تحقیق به این شرح است که کاهش شدید رشد پرو در سال‌های اخیر، ناشی از کاهش درآمد حاصل از صادرات منجر به کاهش در سهم بازار و به دنبال آن بحران مالی شده‌است.

مهدوی و مجدرضایی (۲۰۱۲) در مقاله‌ای با عنوان «موانع اساسی رشد اقتصادی در ایران: مدل HRV» رشد اقتصادی ایران را طی سال‌های ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۰ بررسی کرده‌اند. آن‌ها با مقایسه‌های کمی و تحلیل نمودار شاخص‌های ایران نسبت به کشورهای منطقه، ریسک‌های خرد (مشکلات دولت در حقوق مالکیت و هماهنگی بین نهادها) و ریسک‌های کلان (چالش‌های ناشی از بی ثباتی مالی و پولی دولت) را محدودیت اصلی رشد ایران در این دوره دانسته‌اند.

بابیچ^۳ و فونزیگ^۴ (۲۰۱۲) در مقاله‌ای با عنوان «استفاده از چارچوب آسیب‌شناسی رشد: مطالعه موردی گرجستان» به آسیب‌شناسی رشد در اقتصاد گرجستان طی سال‌های ۲۰۰۰

1- Ianchovichina

2- Goopta

3- Babych

4- Fuenfzig

تا ۲۰۱۱ پرداختند و برای این مقصود از روش تحلیل آمار و مصاحبه استفاده کرده‌اند. بررسی آنها نشان داد که فقدان حقوق مالکیت، به عنوان محدودیت دست و پاگیر، باید به طور گسترده تفسیر شود، و موضوعاتی مانند ثبات سیاسی و نهادی، درگیری‌های منطقه‌ای، حاکمیت قانون، و استقلال قضایی را شامل شود تا گستره مشکل حقوق مالکیت به عنوان محدودیت دست و پاگیر، درک شود.

پیکارد^۱ و شویتزر^۲ (۲۰۱۲) در اثر خود با عنوان «غالب شدن بر محدودیت‌های دست و پاگیر رشد اقتصادی تونس» محدودیت‌های دست و پاگیر در اقتصاد تونس را این موارد می‌شمارند: ریسک‌های خرد که با کیفیت پایین در آموزش نیروی کار همراه شده‌است و ریسک‌های بسیار بالا در (۱) بازار کار، (۲) نظام‌های تجاری، و (۳) حفاظت از حقوق مالکیت، که همه از دولت بن علی به جای مانده‌است. آن‌ها با روش رسم نمودار و تحلیل‌های مقایسه‌ای به یافتن محدودیت‌های اصلی رشد تونس پرداخته‌اند و در تحلیل‌هایشان از شاخص پیچیدگی اقتصادی^۳ و موقعیت‌یابی در فضای تولید^۴ استفاده کرده‌اند.

آنتونیو^۵ (۲۰۱۴) در مقاله‌اش با عنوان «آسیب‌شناسی رشد اقتصادی کیپ‌وردن» تنگناهای رشد این کشور را بررسی می‌کند و با استفاده از روش هاسمن محدودیت‌های مختلف رشد را ارزیابی می‌کند. او واسطه‌گری مالی ضعیف، زیرساخت نامناسب و هزینه‌های بالا در ارتباطات بین جزیره‌ای را موانع اصلی رشد معرفی می‌کند و به نظر او سیاست‌های دولتی باید صرف غلبه بر این موانع باشد.

نصیر^۶ (۲۰۱۵) در مقاله‌ای با عنوان «پاکستان: آسیب‌شناسی رشد» نشان می‌دهد که دسترسی محدود به تأمین مالی، بازدهی پایین فعالیت‌های اقتصادی و عدم رعایت حقوق مالکیت، محدودیت‌های دست و پاگیر برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و رشد اقتصادی در اقتصاد پاکستان هستند. او از روش (HRV) استفاده می‌کند و به مقایسه سطح کشورها در شاخص‌های مربوطه می‌پردازد. او در نتایج تحقیق خود می‌نویسد: اگر چه پایین بودن فراگیری مالی، واسطه‌گری مالی ضعیف، و تشکیل سرمایه انسانی پایین، دغدغه‌های جدی

1- Pickard

2- Schweitzer

3- economic complexity

4- position in the product space

5 - António

6 -Nasir

برای رشد اقتصادی در اقتصاد پاکستان هستند، اما محدودیت‌های دست و پاگیر در رشد اقتصادی پایدار تلقی نمی‌شوند.

نیارتا^۱ و دیگران (۲۰۱۵) در مقاله‌ای با عنوان «ارزیابی محدودیت‌های دست و پاگیر رشد زیمبابوه» تنگناهای رشد اقتصادی این کشور را بررسی کرده‌اند. آن‌ها از یک روش اقتصادسنجی نیز برای ارزیابی منابع رشد اقتصادی در دوره ۱۹۸۰ تا ۲۰۱۴ استفاده کرده‌اند. آن‌ها نرخ رشد ضعیف زیمبابوه را عمدتاً ناشی از کاهش ذخایر سرمایه و بهره‌وری می‌دانند و تاثیر شوک‌های خارجی را بر ناپایداری رشد زیاد می‌دانند.

تیهان^۲ و وان دی^۳ (۲۰۱۶) در مقاله‌ای با عنوان «محدودیت‌های رشد ویتنام: مطالعه موردی با روش آسیب‌شناسی رشد» با استفاده از درخت تصمیم و مقایسه کشور ویتنام با کشورهای همسایه، تنگناهای اصلی رشد ویتنام را ناسالم بودن فضای کسب و کار، نقص در زیرساخت‌ها خصوصاً زیرساخت‌های حمل و نقل، ضعیف بودن واسطه‌گری تأمین مالی و فقدان رابطه مناسب اقتصادی میان مناطق مختلف مطرح می‌کنند و در پایان توصیه می‌کنند که برای بالا رفتن رشد اقتصادی ویتنام، این چهار حوزه باید نقطه کانونی سیاست‌های توسعه دولت قرار بگیرد.

بانک توسعه آسیا^۴ (۲۰۱۶) در مقاله‌ای با عنوان «تدوین توسعه و رشد صادرات تاجیکستان؛ تاجیکستان؛ مطالعه موردی آسیب‌شناسی رشد» چالش‌های رشد این کشور را با رویکرد HRV مورد بررسی قرار داده‌اند. آن‌ها تأمین مالی پرهزینه، ناکافی بودن زیرساخت‌های حمل و نقل، کنترل ضعیف فساد و صادرات بسیار متمرکز را محدودیت‌های اصلی برای رشد ذکر کرده‌اند.

هاسمن و دیگران (۲۰۱۶) در مقاله‌ای با عنوان «آسیب‌شناسی رشد پاناما» به بررسی محدودیت‌های رشد این کشور طی سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۴ پرداخته‌اند. آن‌ها با مقایسه شاخص‌ها و تحلیل نمودار تنگناهای رشد را بررسی کرده‌اند و پایین بودن بهره‌وری را جزو مشکلات اصلی مطرح کرده‌اند. به نظر آن‌ها مداخله دولت به عنوان تسهیل‌کننده باعث بالا رفتن بهره‌وری فعالیت‌ها می‌شود.

جعفری و قنبری (۲۰۱۷) در مقاله‌ای تحت عنوان «مطالعه موانع توسعه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران» محدودیت‌های رشد ایران را بررسی کرده‌اند. آن‌ها نفتی بودن چرخه تولید را

1- Nyarota

2-Thanh

3 -Van Dai

4 -Asian Development Bank

تنگنای اصلی رشد ایران معرفی کرده‌اند که باعث بروز بیماری هلندی شده و عوارض زیادی به دنبال دارد.

موسوی و دیگران (۲۰۱۸) در مقاله‌ای با عنوان «بی‌ثباتی اقتصادی و رشد اقتصادی بخش‌های عمده اقتصاد کلان» با استفاده از مدل خودرگرسیون برداری تأثیرات و پیامدهای بی‌ثباتی اقتصادی بر رشد اقتصادی در ایران در دوره ۱۳۹۲-۱۳۶۰ را بررسی کرده‌اند. آن‌ها در نتایجشان اهمیت نیروی کار در بخش کشاورزی را نسبت به سایر متغیرها را بیشتر دانسته‌اند ولی در سایر بخش‌ها اهمیت سرمایه فیزیکی را در تبیین رشد اقتصادی بیشتر می‌دانند.

درگاهی (۲۰۱۸) در مقاله‌اش با عنوان «تحلیل چالش‌های رشد اقتصادی ایران» بر اساس تصریح و برآورد یک الگوی اقتصادسنجی به بررسی چالش‌های رشد اقتصادی دوره ۱۴۰۰-۱۳۹۶ پرداخته‌است. یافته‌های او نشان می‌دهد که حتی در شرایط عدم تحریم و با فرض افزایش تدریجی تولید و صادرات نفت، میانگین سالانه رشد اقتصادی برای دوره اشاره شده حدود ۳ درصد خواهد بود و اجرای مجموعه‌ای از سیاست‌های اصلاحی با هدف ثبات اقتصادی و افزایش بهره‌وری ضروری است.

مرکز توسعه بین‌المللی (CID) با همکاری دولت سریلانکا (۲۰۱۸) در یک پروژه تحقیقاتی با عنوان «تحلیل‌های آسیب‌شناسی رشد سریلانکا» موانع رشد اقتصادی سریلانکا را طی سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۴ بررسی کرده‌اند. آن‌ها با روش تحلیل نمودار سه مانع عدم دسترسی به زمین‌های کشاورزی، نااطمینانی در سیاست‌ها (به ویژه در سیاست مالیات و تجارت)، و ضعف در زیرساخت‌های آب و فاضلاب و حمل و نقل را به عنوان محدودیت‌های دست و پاگیر سریلانکا معرفی کرده‌اند.

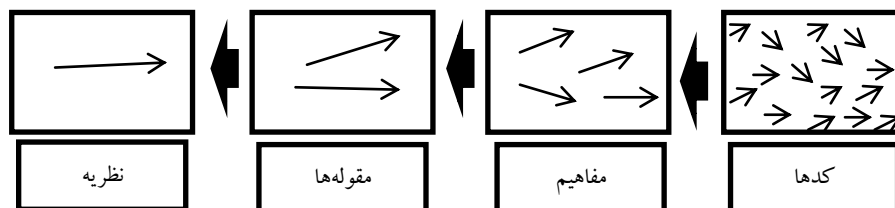
در همه این تحقیق‌ها سؤال اصلی این بوده که «تنگناهای اصلی رشد اقتصادی در کشور چیست؟» و در هر کشور به پاسخی خاص دست یافته‌اند. در واقع مزیت اصلی روش آسیب‌شناسی رشد این است که یافته‌های آن، از کشوری به کشور دیگر متفاوت است، از این رو دارای اهمیت بالایی در جهت سیاستگذاری خاص کشور برای ارتقای رشد اقتصادی است.

۳. روش داده بنیاد

نظریه مفهوم‌سازی بنیادی یا روش رویش نظریه یا تئوری داده بنیاد^۱ در میان روش‌های کیفی مطرح، از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است و حتی اگر قیام این روش در برابر مقبولیت عام پذیرفته شده روش‌های کمی به عنوان تنها شکل پژوهش اجتماعی سیستمی نبود، پژوهش کیفی نمی‌توانست چنین توسعه پیدا کند (Delaware, 2006) همانگونه که از نام این نظریه برمی‌آید، نظریه در طول تحقیق رشد می‌کند و از رهگذر تعامل مستمر بین گردآوری و تحلیل داده‌ها حاصل می‌شود (Strauss & Glaser, 1967). این روش پژوهش برای موقعیتی مناسب است که دانش ما در مورد آن محدود است و نظریه قابل اعتنا در زمینه آن موجود نیست که بتوان بر اساس آن فرضیه‌ای برای آزمون تدوین کرد (Zohoor & Karimi, 2003).

در این روش با توجه به سؤال پژوهش و ناظر به آن، ابتدا نکات کلیدی داده‌ها جمع‌آوری و برای هر نکته یک کد معین می‌شود و سپس با مقایسه کدها، چند کد که اشاره به یک جنبه مشترک پدیده مورد بررسی دارند، عنوان یک «مفهوم^۲» را به خود می‌گیرند. آنگاه چند مفهوم یک «مقوله^۳» و چند مقوله در قالب یک نظریه بیان می‌گردد. جهت تسهیل حرکت در مسیر تکامل نظریه پژوهشگر باید در مرحله گردآوری داده‌ها به سراغ پرمحتواترین و مرتبط‌ترین منابع حرکت کند، که در این صورت داده‌ها تقریباً نزدیک به مقصود پژوهش خواهند بود (Strauss & Glaser, 1967). حاصل تجمیع کدگذاری‌ها، نظریه‌ای عمومی است که قابلیت عمومیت بخشی^۴ دارد. فرایند استخراج نظریه از داده‌ها در نظریه مفهوم‌سازی بنیادی در شکل ۲ نشان داده شده‌است؛ (پیکان‌های تقریباً همسو بیانگر کدگذاری مناسب با سؤال تحقیق است).

-
- 1- Grounded Theory
  - 2- Concept
  - 3- Category
  - 4- Generalization

شکل ۲: مسیر تکاملی نظریه در استراتژی مفهوم‌سازی بنیادی

(Danaee Fard, 2005)

در روش کیفی داده بنیاد از مصاحبه عمیق^۱ استفاده می‌شود. مصاحبه، عمومی‌ترین شکل جمع‌آوری داده‌ها در تحقیقات کیفی است که اغلب منبع اصلی مورد نیاز برای فهم پدیده مورد مطالعه است. چیزی که باعث عمق بخشیدن به این داده می‌شود تخصص و تجربه‌ی بالای مصاحبه‌شونده است. بنابراین، مسئله‌ی مهمی که پژوهشگر باید به آن توجه کند آن است که تخصص‌گرایی و تجربه‌ی افراد برای شرکت دادن در این مصاحبه کلیدی است. به همین دلیل مصاحبه‌شوندگان از بین فعالان اقتصادی در بخش خصوصی و دولتی انتخاب شده‌اند تا تخصص و تجربه لازم برای پاسخگویی به سؤالات را داشته باشند. هدف از انجام مصاحبه در پژوهش حاضر به دست آوردن اطلاعات غنی و ریشه‌ای در پاسخ به این سؤال است: محدودیت دست و پاگیر بر رشد اقتصادی در ایران چیست؟ سؤالات مصاحبه بدین منظور طراحی شده تا به درک بهتر از دیدگاه شرکت‌کنندگان در هر محدودیت بالقوه دست و پاگیر رسیده شود.^۲

۴. تحلیل یافته‌ها

چارچوب تحلیلی، به شکل یک درخت تصمیم آسیب‌شناسی رشد طراحی گردیده و سؤالات مصاحبه نیز از همان درخت پیگیری شده‌است. هر گره از درخت تصمیم، نشان دهنده یک محدودیت دست و پاگیر بالقوه بر رشد اقتصادی است.

۴.۱. تأمین مالی ضعیف

یکی از مهم‌ترین تصمیمات مالی کشور، نحوه تأمین مالی اقتصادی است که نقش بسزایی در استمرار و رشد سودآوری آن دارد. عدم توانایی کشور در دستیابی به منابع مالی

1-In-depth interview

۲ سؤالات مصاحبه این تحقیق در ضمیمه ذکر گردیده است.

داخل و خارجی به منظور سرمایه‌گذاری و اجرای طرح‌های توسعه‌ای از موانع اصلی رشد محسوب می‌شود.

الف) تأمین مالی داخلی

طی مصاحبه‌های انجام شده علل ضعف در تأمین مالی داخلی کشور را می‌توان به صورت زیر دسته بندی کرد:

جدول ۱: کدگذاری اولیه مصاحبه‌ها

مصاحبه	نکات کلیدی	مفاهیم	مقوله‌ها
اول	مشغول شدن بانک‌ها به بنگاه داری به جای واسطه‌گری و عدم پایبندی به تعهدات	ضعف قانونی و اجرایی در بانک‌ها	اشکالات بانک‌ها
دوم	۶۰ درصد تأمین مالی داخلی به عهده بانک‌ها است	بانک محور بودن بخش اعظم تأمین مالی در ایران	خلأ نهادهای تأمین مالی پیشرفته
سوم	عدم تناسب تقاضا و عرضه تسهیلات بانکی	ضعف در سیاست‌ها و تصمیم‌گیری‌های بانک‌ها	---
سوم	فقدان نهادهای مالی متنوع و جدید	---	---
چهارم	رقابت بانک‌ها با بنگاه‌ها	---	---
پنجم	عدم حمایت دولت از طرح‌ها و ایده‌های نوابع	عدم به کار گرفتن طرح‌های تأمین مالی جدید	---
پنجم	عدم تنظیم صحیح نرخ سود و نرخ تورم و نرخ بازدهی	مدیریت ضعیف بانک مرکزی	---
ششم	جبران هزینه‌های دولت با تسهیلات بانکی	عدم استقلال بانک مرکزی	---
هفتم	پایین بودن نسبت اعتبارات اعطایی به بخش خصوصی	سیاست‌های نادرست بانک مرکزی	اشکالات بانک مرکزی
هشتم	جایگزینی نقدینگی به جای اعتبارات در بانک‌ها	---	---
نهم	رانتی بودن توزیع تأمین مالی	فساد در بانک مرکزی	---
دوازدهم	بی‌عدالتی در تقسیم اعتبارات	---	---
سیزدهم	اشتباهات در هدایت بانک‌ها	---	---
بعد از مصاحبه هفتم هیچ مقوله جدیدی حاصل نشد و در مصاحبه‌های دوازدهم و سیزدهم نه تنها مقوله جدید بلکه هیچ مفهوم جدیدی حاصل نشد که نشان از تحقق اشباع مفهومی در پژوهش داشت.			

ب) تأمین مالی خارجی

علل ضعف در تأمین مالی خارجی را هم می‌توان بدین صورت دسته بندی کرد:

جدول ۲: کدگذاری مصاحبه‌ها

مصاحبه	نکات کلیدی جدید	مفاهیم جدید	مقوله‌های جدید
اول	استاندارد نبودن شاخصه‌های بانک‌های داخلی و عدم اطمینان طرف خارجی	مشکل ساختاری - اجرایی بانک‌ها	اشکالات نظام بانکی
اول	پولشویی در بانک‌ها و مؤسسات مالی	ضعف در حقوق مالکیت	نظام قضائی ضعیف
دوم	خلأ قوانین بازدارنده	نقص در قوانین بانکی	---
دوم	تداخل در اقدامات سازمان‌ها	فقدان سازمان واحد برای طرف شدن با کشورهای خارجی	ضعف ساختاری بخش‌های دولتی
دوم	تصمیمات ناگهانی و بدون برنامه	بالا بودن ریسک سرمایه‌گذاری در ایران	ضعف سیاستگذاری یا عملکرد دولت
سوم	بی‌ثباتی شرایط اقتصادی ایران	---	---
چهارم	سردرگمی کشورهای خارجی در ارتباط برقرار کردن با ارگان‌ها	---	---
پنجم	خشکی قوانین در ایران	ضعف در قوانین حمایتی سرمایه‌گذاران	روابط خارجی ضعیف
نهم	ذهنیت منفی کشورها از روابط مالی با ایران	عملکرد ضعیف دولت‌های قبل	---
نهم	سیاست‌های نادرست پولی در کشور	---	---
سیزدهم	دست و پاگیر بودن قوانین	---	---

بعد از مصاحبه نهم هیچ مقوله و مفهوم جدیدی حاصل نشد که نشان از تحقق اشباع مفهومی در پژوهش داشت.

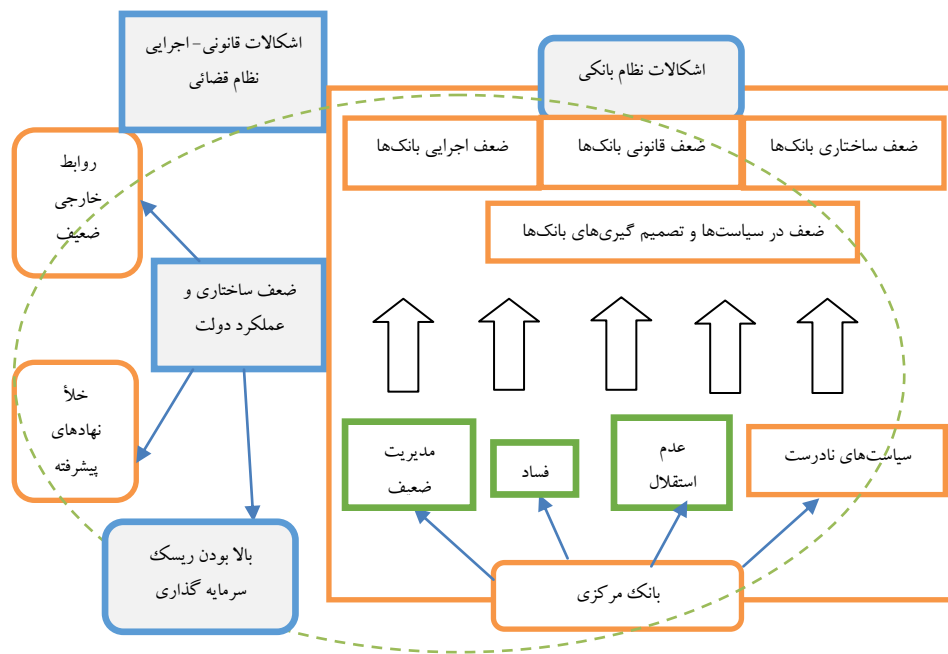
در مصاحبه‌های انجام شده، ۵ نفر از ۱۳ نفر یعنی ۴۳ درصد مصاحبه‌شوندگان، تأمین مالی ضعیف را به عنوان محدودیت دست و پاگیر رشد اقتصادی کشور مطرح کردند:

جدول ۳: طبقه بندی مقولات و مفاهیم

مقوله	مفاهیم	کدها
اشکالات بانک‌ها	ضعف ساختاری و قانونی بانک‌ها - ضعف اجرایی بانک‌ها - ضعف در سیاست‌ها و تصمیم‌گیری‌های بانک‌ها - ضعف اجرایی بانک‌ها	PA ₁ , PC ₁ , PD ₁ , PA ₂ , PE ₂ , PA ₃ , PB ₁ , PB ₂ , PE ₂ , PJ ₁ , PL ₂ , PG ₂ , PL ₁
اشکالات بانک مرکزی	عدم استقلال بانک مرکزی - سیاست‌های نادرست و مدیریت ضعیف بانک مرکزی - فساد در بانک مرکزی	PG ₁ , PG ₂ , PH ₁ , PE ₂ , PI ₁
خلأ نهادهای تأمین مالی پیشرفته	بانک محور بودن بخش اعظم تأمین مالی در ایران - عدم به کار گیری طرح‌های تأمین مالی جدید	PB ₁ , PC ₂ , PG ₁ , PE ₁ , PF ₁ , PL ₂ , PM ₁
ضعف در نظام قضائی	ضعف در حقوق مالکیت و حاکمیت قانون	PJ ₂ , PH ₂ , PE ₂ , PC ₂ , PA ₂
ضعف ساختاری بخش‌های دولتی	طرف‌نشدن سازمان واحد با کشورهای خارجی	PB ₂ , PD ₁ , PH ₁ , PM ₁
ضعف سیاستگذاری یا عملکرد دولت	بالا بودن ریسک سرمایه‌گذاری در ایران	PB ₂ , PC ₁ , PD ₂ , PE ₁ , PF ₁ , PI ₁
برقراری ضعیف روابط خارجی	ضعف در قوانین حمایتی سرمایه‌گذاران - روابط خارجی ضعیف دولت‌های قبل	PE ₁ , PL ₁ , PK ₂ , PI ₂ , PF ₂ , PE ₂

در بین کل تنگناها بالاترین اتفاق نظر روی محدودیت تأمین مالی است. مدل مفهومی مشکلات تأمین مالی (دخالی و خارجی) به شکل زیر است:

ارائه مدل مفهومی مشکلات تأمین مالی

شکل ۳: مدل مفهومی مشکلات تأمین مالی ایران

۴.۲. نارسایی بازار

تنگنای بعدی که در درخت تصمیم مورد بررسی قرار می گیرد، چالش های توسعه صادرات یعنی عدم نوآوری در تولید و عدم هماهنگی است. پاسخ های مصاحبه شوندگان در این تنگنا در جداول ۴ و ۵ ارائه شده است.

جدول ۴: کدگذاری مصاحبه‌ها

مصاحبه	نکات کلیدی جدید	مفاهیم جدید	مقوله‌های جدید
اول	مانع تراشی مافیای قدرت	فساد مالی در دولت	اشکالات دولت / اشکالات نظام قضائی
اول	عدم حمایت از ایده‌های جدید	ضعف سیاستگذاری و تصمیم‌گیری در دولت	---
سوم	دزدی ایده‌ها	ضعف در حقوق مالکیت یا اجرای احکام	---
سوم	نااطمینانی در قبال نرخ ارز و بالا بودن ریسک تجارت	ضعف سیاستگذاری یا عملکرد دولت	---
چهارم	قوانین دست و پاگیر	ضعف در قوانین حوزه تجارت	---
چهارم	بوروکراسی اداری	اشکال در ساختار دولت	---
پنجم	عدم بازاریابی مناسب	عملکرد ضعیف تجار	سرمایه انسانی پایین
پنجم	وجود ایران هراسی در دنیا	ذهنیت منفی کشورها درباره ارتباط با ایران	محدودیت خارجی
ششم	بی‌اهمیتی به گردشگری ایران	ضعف در روابط خارجی	---
هفتم	ماشین آلات فرسوده کارخانجات	بالا رفتن بهای تمام شده کالاهای تولیدی	زیرساخت‌های فرسوده
هشتم	قابل رقابت نبودن کالاهای داخلی با کالاهای خارجی	به روز نبودن فناوری تولید	پیشرفته نبودن فناوری تولیدی
نهم	نااطمینانی در قبال نرخ ارز و بالا بودن ریسک تجارت	---	---
سیزدهم	ضعف در جذب بنگاه‌های خارجی	---	---

بعد از مصاحبه هشتم هیچ مقوله و مفهوم جدیدی حاصل نشد که نشان از تحقق اشباع مفهومی در پژوهش داشت.

۳ نفر (۲۳ درصد مصاحبه‌شوندگان) نارسایی بازار را به عنوان محدودیت دست و پاگیر رشد اقتصادی کشور مطرح کردند:

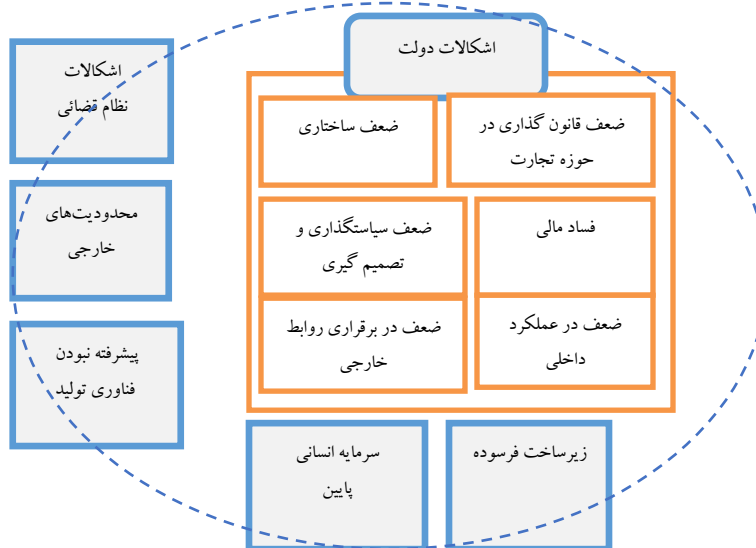
جدول ۵: دسته بندی مقوله‌ها و مفاهیم

مقوله	مفاهیم	کدها
اشکالات دولت	ضعف سیاستگذاری دولت، ضعف عملکرد دولت، فساد مالی در دولت، اشکال در ساختار دولت، ضعف در روابط خارجی	PA _۱ , PA _۲ PC _۱ , PD _۱ , PD _۲ , PD _۳ , PD _۴ , PF _۱ PG _۱ , PI _۱ PK _۳ PL _۳ PL _۴
اشکالات نظام قضائی	ضعف در حقوق مالکیت یا اجرای احکام	PA _۲ PC _۱ PK _۲
محدودیت خارجی	ذهنیت منفی کشورها درباره ارتباط با ایران	PE _۱
زیرساخت‌های فرسوده	بالا رفتن بهای تمام شده کالاهای تولیدی	PL _۱ , PG _۲
سرمایه انسانی پایین	عملکرد ضعیف تجار	PE _۳
پیشرفته نبودن فناوری تولید	به روز نبودن فناوری تولید	PM _۱ PL _۲ PK _۱ PJ _۱ , PH _۱

بعد از تأمین مالی بیشترین اتفاق نظر در بین مصاحبه‌شوندگان روی محدودیت نارسایی بازار است. مدل مفهومی مشکلات نارسایی بازار به شکل زیر است:

ارائه مدل مفهومی نارسایی بازار

شکل ۴: مدل مفهومی نارسایی بازار

۴.۲. نارسایی دولت

طبق شاخه‌های درخت تصمیم عواملی که باعث عدم کارکرد مناسب دولت می‌شود ریسک‌های خرد و کلان است. از نظر مصاحبه‌شوندگان علل به وجود آمدن این ریسک‌ها ناشی از اختلالاتی است که در سه قوه مجریه، مقننه و قضائیه صورت می‌گیرد:

جدول ۶: کدگذاری مصاحبه‌ها

مصاحبه	نکات کلیدی جدید	مفاهیم جدید	مقوله‌های جدید
اول	اختلاف طبقاتی مسئولین دولت	ضعف در حقوق مالکیت	اشکالات نظام قضائی
اول	ریسک‌های ناشی از ناطمینانی در نرخ تورم و ارز	ضعف سیاستگذاری یا عملکرد دولت	اشکالات دولت
اول	نامتقارن بودن اطلاعات (عدم مواجهه با فساد مالی مسئولین)	ضعف در اجرای احکام	---
سوم	عدم شفافیت فعالیت‌های دولت	ضعف عملکرد دولت	---
چهارم	رانتخواری و فساد مالی در رده مسئولین	فساد در عملکرد مسئولین	اشکالات نظام قضائی و دیگر نهادهای بازدارنده
نهم	تنظیم بدون قاعده بودجه	ضعف در برنامه‌های دولت	---
دهم	دست و پاگیر بودن قوانین یا خلأ قانونی	---	اشکالات قوه مقننه

بعد از مصاحبه چهارم هیچ مقوله جدیدی حاصل نشد و از مصاحبه نهم به بعد نه تنها مقوله جدید بلکه هیچ مفهوم جدیدی حاصل نشد که نشان از تحقق اشباع مفهومی در پژوهش داشت.

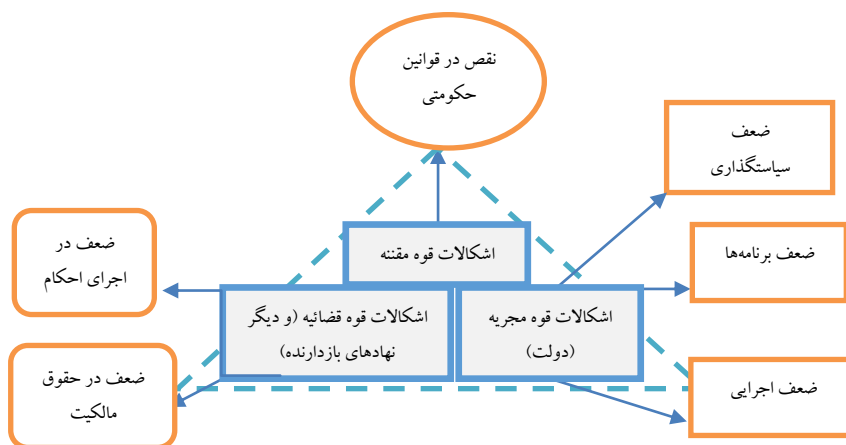
در مصاحبه‌های انجام شده، ۲ نفر (۱۵ درصد مصاحبه‌شوندگان) نارسایی دولت را به عنوان محدودیت دست و پاگیر رشد اقتصادی کشور عنوان کردند:

جدول ۷: دسته بندی مقوله‌ها و مفاهیم

مقوله	مفاهیم	کدها
اشکالات نظام قضائی (و دیگر نهادهای بازدارنده)	ضعف در حقوق مالکیت، ضعف در اجرای احکام	PA _۱ PA _۲ PB _۱ PD _۳ PE _۱ PF _۲ PI _۴ PJ _۱
اشکالات دولت	ضعف سیاستگذاری و عملکرد دولت، ضعف در برنامه‌های دولت	PF _۱ PD _۱ PD _۲ PB _۲ PA _۴ PA _۳ PJ _۲ PI _۲ PI _۱ PH _۱ PF _۳
اشکالات قوه مقننه	نقص در قوانین حکومتی	PI _۳ PC _۱

مدل مفهومی مشکلات نارسایی دولت به شکل زیر است:

ارائه مدل مفهومی نارسایی دولت

شکل ۵: مدل مفهومی نارسایی دولت

۴.۴. بازدهی اجتماعی پایین

تنگنای آخر که باید مورد بررسی قرار بگیرد، بازدهی اجتماعی است که پایین بودن آن اثر منفی روی رشد اقتصادی کشور می‌گذارد. نتایج مصاحبه‌های انجام شده در این موضوع در جداول زیر خلاصه شده‌است:

جدول ۸: کدگذاری مصاحبه‌ها

مقوله‌های جدید	مفاهیم جدید	نکات کلیدی جدید	مصاحبه
ضعیف بودن زیرساخت‌ها	ضعف در حمل و نقل زمینی	فرسوده بودن جاده‌ها	اول
پایین بودن سرمایه انسانی	کیفیت پایین خدمات آموزشی	کارآمد نبودن تحصیلات دانشگاهی	اول
---	فقدان مدیریت واحد برای زیرساخت‌ها	وجود تعداد پروژه‌های نیمه کاره فراوان	دوم
---	کیفیت پایین خدمات آموزشی - مهارتی	کاربردی نبودن دروس دانشگاهی	دوم
---	پایین بودن بهره‌وری نیروی کار	بازدهی پایین ساعت کار مفید نیروی کار	سوم
---	ضعف در حمل و نقل هوایی	کمبود تعداد هواپیما	سوم
---	ضعف در حمل و نقل دریایی	کمبود تعداد بنادر تجاری	چهارم
---	پایین بودن بهره‌وری	فرهنگ ضعیف کار در جامعه	پنجم
---	---	عدم انطباق میان شغل و مهارت نیروی کار	هفتم

هشتم	فرسودگی زیرساخت‌های حمل و نقل هوایی	---	---
یازدهم	کمبود منابع مالی دولت برای حفظ زیرساخت‌ها و عدم ورود بخش خصوصی	ضعف در نگهداری زیر ساخت‌ها	---
یازدهم	برابر نبودن عرضه و تقاضا در برخی زیرساخت‌ها	توزیع نامناسب زیرساخت‌ها	---
دوازدهم	وجود الگوی یکسان برای آموزش همه افراد	---	---
سیزدهم	خالی ماندن ظرفیت بنادر	---	---
در این قسمت مقولات همان سه بخش سرمایه انسانی، زیرساخت‌ها و جغرافیا هستند که سوالات هم از همان‌ها بود، از مصاحبه یازدهم به بعد هیچ مفهوم جدیدی حاصل نشد که نشان از تحقق اشباع مفهومی در پژوهش داشت.			

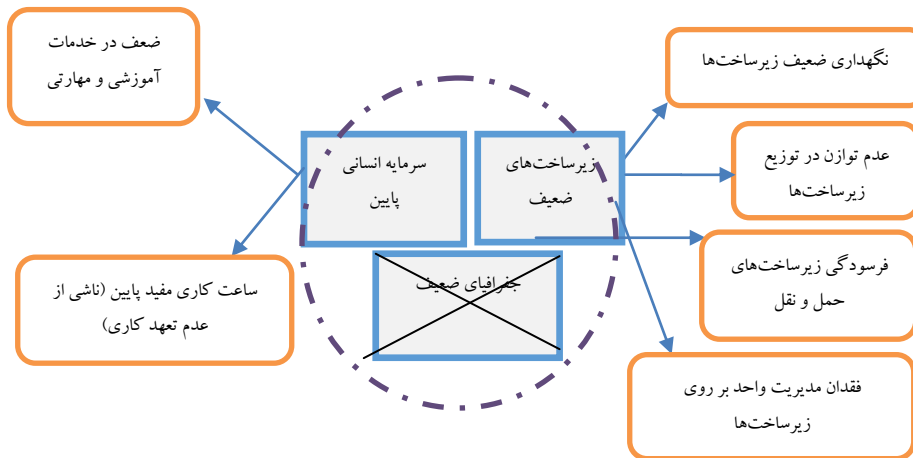
۱ نفر (۸ درصد مصاحبه‌شوندگان) پایین بودن سرمایه انسانی و ۱ نفر (۸ درصد مصاحبه‌شوندگان) ضعیف بودن زیرساخت را به عنوان محدودیت دست و پاگیر رشد اقتصادی کشور مطرح کردند.

جدول ۹: دسته بندی مقوله‌ها و مفاهیم

مقوله	مفاهیم	کدها
ضعیف بودن زیرساخت‌ها	ضعف در حمل و نقل زمینی، ضعف در حمل و نقل هوایی، ضعف در حمل و نقل دریایی، عدم وجود مدیریت واحد روی زیرساخت‌ها، ضعف در نگهداری زیر ساخت‌ها، توزیع نامناسب زیرساخت‌ها	PA _۱ PB _۱ PC _۱ PD _۱ PF _۱ PH _۱ PH _۲ PJ _۱ PK _۱ PL _۱ PM _۱
پایین بودن سرمایه انسانی	کیفیت پایین خدمات آموزشی - مهارتی، پایین بودن بهره‌وری نیروی کار (ناشی از عدم تعهد)	PE _۱ PD _۲ PC _۲ PC _۲ PB _۲ PA _۲ PL _۲ PK _۲ PJ _۲ PG _۲ PG _۲ PG _۱ PF _۲
جغرافیای ضعیف	-	-

هیچ کدام از مصاحبه‌شوندگان تنگنای جغرافیای ضعیف را محدودیت رشد اقتصادی کشور ندانستند. مدل مفهومی مشکلات بازدهی اجتماعی پایین به صورت زیر است:

ارائه مدل مفهومی بازدهی اجتماعی پایین

شکل ۶: مدل مفهومی بازدهی اجتماعی پایین

۵. بحث و نتیجه گیری

دستیابی به نرخ رشد اقتصادی بالا، یکی از مهمترین اهداف هر نظام اقتصادی به شمار می‌آید که برای رسیدن به آن ابتدا باید موانع آن را شناسایی و برطرف کرد. برای تشخیص موانع دست و پاگیر رشد اقتصادی ایران، از رویکرد HRV استفاده شد و درخت تصمیمی که هاسمن و همکارانش پیشنهاد داده بودند درباره ایران مورد بررسی قرار گرفت. روشی که در این تحقیق به کار برده شد روش داده بنیاد بود که در آن با استفاده از مصاحبه‌های باز (بر اساس گره‌های درخت تصمیم) و کدگذاری نکته‌ها، مفاهیم یافت شد، سپس از مفاهیم یافت شده مقولات اصلی استخراج گردید. با نگاهی که به مطالعات انجام شده در زمینه رشد صورت گرفت، تحقیقی با این روش و طی این سال‌ها در داخل کشور انجام نشده بود. طبق مصاحبه‌های انجام شده، بیشترین اتفاق نظر روی محدودیت تأمین مالی است که ۴۶ درصد آراء مصاحبه‌شوندگان را به خود اختصاص داده‌است و این بدین معنا است که برای سرعت دادن به رشد اقتصادی کشور و تشبیت آن باید این مانع اساسی را برطرف کرد. پس از تأمین مالی، ۲۳ درصد مصاحبه‌شوندگان نارسایی بازار را به عنوان محدودیت دست و پاگیر کشور عنوان کرده‌اند، ۱۵ درصد نارسایی دولت را، ۸ درصد سرمایه انسانی را ضعیف و تنگنای اصلی رشد مطرح کرده‌اند و ۸ درصد هم زیرساخت بد را. در ضمن هیچ کدام از مصاحبه‌شوندگان جغرافیای ضعیف را مانع اصلی رشد ندانسته‌اند.

با نگاهی به مطالعه‌های انجام شده که در بخش پیشینه به آن‌ها اشاره شد، مشاهده می‌شود که کشورهای ویتنام و پاکستان در تنگنای اول یعنی محدودیت تامین مالی با ایران مشترک هستند. کشور پرو و مغولستان در تنگنای دوم یعنی نارسایی بازار، کشور گرجستان در تنگنای سوم یعنی نارسایی دولت، تونس در تنگنای چهارم یعنی سرمایه انسانی ضعیف و سریلانکا و تاجیکستان در تنگنای پنجم یعنی زیرساخت بد با ایران مشترک‌اند. بر اساس نظرات مصاحبه‌شوندگان، ضعف در تأمین مالی ناشی از ضعف در نظام بانکی کشور است که برای از بین بردن آن باید در ساختار، قوانین و سیاست‌های بانک‌ها اصلاحات اساسی صورت بگیرد. همچنین ضعف در ساختار و عملکرد دولت عامل دیگر به وجود آمدن این تنگنا است که تقویت روابط خارجی، کم کردن ریسک سرمایه‌گذاری و توسعه نهادهای پیشرفته تأمین مالی می‌تواند در رفع آن بسیار مؤثر واقع شود. عامل سوم ضعف در تأمین مالی نیز اشکالات نظام قضائی است که برای حل آن باید توسط یک نهاد بالاتری باید مورد نظارت قرار بگیرد.

References

- 1-António, J. (2014). Diagnóstico do Crescimento da Economia Cabo-verdiana Growth Diagnostic of Cape Verdean Economy. University Library of Munich, 1-25.
- 2-Asian Development Bank. (2016). Tajikistan: Promoting Export Diversification and Growth. Asian Development Bank Publisher, 1-18.
- 3- Babych, Y. & Fuenfzig, M. (2012). An Application of the Growth Diagnostics Framework: The Case of Georgia. Working paper series, International School of Economics at Tbilisi State University, 75-87.
- 4-Center for international development. (2018). Sri Lanka growth diagnostic analysis. Cambridge, 44- 60.
- 5- Danaee fard, H. (2005). Theorizing using the inductive approach; the conceptualization strategy of fundamental theory .Daneshvar Behavior, 12: 50-75 ..(In Persian)
- 6-Darghi, H. (2018). Analysis of the Challenges of Iran's Economic Growth: An Econometric Model Approach. Journal of Plan and Budget, 2 (22): 3-41.(In Persian)
- 7-Delaware, A. (2006). Theoretical and practical basis of research in humanities and social sciences. Tehran Growth Journal, 23 (5): 31-46.(In Persian)
- 8-Hausmann, R. & Roderick, D. & Velasco, A. (2005). Growth Diagnostics. John F. Kennedy School of Government, Harvard University, Cambridge.
- 9-Hausmann, R & Klinger, B. (2008). Growth Diagnostics in Peru. Center for International Development, Harvard University, Working Paper (181):78-96.
- 10-Hausmann, R. & Espinoza, L. & Angel, Miguel. (2016) Shifting Gears: A Growth Diagnostic of Panama. CID Working Paper, Center for International Development at Harvard University, (325): 77-84.
- 11-Hosseini, M. (2014). Diagnostics of Sustainable Rural Development Plans in Iran in view of development plan laws (before and after the revolution). National Conference on Sustainable Rural Development at Horizon, (1): 11-23 . (In Persian)
- 12-Ianchovichina, E. & Goopta, S. (2007). Growth Diagnostics for a Resource-Rich Transition Economy: The case of Mongolia. policy Research working paper, (4396): 23-45.
- 13- Ja'fari, A. Ghanbari, H. (2017). Obstacles of Economic Development in the Islamic Republic of Iran. Journal of Nations reasearch, 21 (2): 61-47.(In Persian)
- 14-Mahdavi, A. & Majderezadee, H. (2012) .The Fundamental Impediments of Economic Growth in Iran: An H-R-V Model. Iranian Economic Review, 16(31) : 1- 24.

- 15-Musavi, Y. & Ghafari, H. (2018). Economic instability and economic growth of macroeconomic sectors. *Journal of Research in Economic Growth and Development*, (31): 28-13.(In Persian)
- 16-Nasir, J. (2015). Pakistan: Growth Diagnostics. *Criterion Quarterly*, 10 (2).
- 17-Nyarota, S. & Kavila, W. & Mupunga, N. & Ngundu, T. (2015). An empirical assessment of binding constraints to Zimbabwe's growth dynamics, *RBZ working paper series* (2): 35-45.
- 18-Pickard, D. & Schweitzer, T. (2012). *Overcoming the Binding Constraint to Economic Growth in Post-Revolution Tunisia*. Harvard University.
- 19-Romer, D. (2012). *Advanced Macroeconomics*, fourth Edition. McGraw-Hill.
- 20-Strauss, A. & Glaser, B. (1967). *The Discovery of the Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. Aldine de Gruyter, New York.
- 21-Thanh, N. , & Van Dai, P. (2016). Economic growth constraints in Vietnam: a study using the growth diagnostic approach, *Vietnam Institute for Economic and Policy Research*, Hanoi, Vietnam, 18 (234):55-75.
- 22-Zohoor, A. & Karimi, H. (2003). Information Analysis in Qualitative Studies. *Principles of Mental Health*, 12 (6): 95-110. (In Persian)